

OVER DE BENAMING VAN HBO-BEIAARDDIPLOMA'S

De laatste jaren is er nogal wat veranderd in de benaming van de verschillende soorten HBO-beiaarddiploma's. In de beiaardwereld is dat nog niet overal doorgedrongen, als we tenminste lezen wat er in sommige publicaties aan diploma's wordt genoemd. Zo werd bijvoorbeeld onlangs nog de term "einddiploma" gehanteerd, een benaming die al bijna 25 jaar niet meer op de diploma's voorkomt.

drs. Jacques Maassen

Omdat het voor gemeenten, die willen adverteren, van belang is een correcte omschrijving te hebben van het diploma dat de eigen stadsbeiaardier dient te bezitten, volgt hier een historisch overzicht van alle diploma's, eindigend met de huidige diploma's. Bij elk van de diploma's behoort een maatschappelijke waardering, uitgedrukt in het salaris.

	Diploma 1 (4 jaar)	Diploma 2 (2 jaar)
EERDERE DIPLOMA'S		
1955	Staatsdiploma-A	Staatsdiploma-B (solistendiploma)
1968	Praktijkdiploma	Einddiploma Prix d'Excellence *
1980	Docerend Musicus (DM) **	Uitvoerend Musicus (UM)
1994 ***	Eerste Fase (was 168 studiepunten)	Tweede Fase (was 84 studiepunten)
HUIDIGE DIPLOMA'S		
2003	Bachelor of Music (BMus) (is 240 ECTS)	Voortgezette Kunstopleiding Muziek (VKM) In de nabije toekomst: Master of Music (is 120 ECTS) ****

* De Prix d'Excellence bestond slechts een tiental jaren

** Omdat de docerende variant in de beiaardwereld niet zoveel voorkwam, werd het praktijkdiploma gehandhaafd

*** De tot dan toe gehanteerde certificaten werden vervangen door modules/onderwijseenheden met een daaraan gekoppelde studielast en aantal studiepunten/credits

**** ECTS = European Credit Transfer System

Er bestaat een directe relatie tussen het diploma en het aantal studiepunten. De 168 punten van vroeger waren gebaseerd op 42 weken van 40 uur studielast (42 x 1 studiepunten), gedurende vier jaar. De Europese vergelijkbaarheid vereist thans het hanteren van 'Europese' punten. Ieder jaar is nu verdeeld in 42 weken die samen 60 ECTS kunnen opleveren. De huidige studiebelasting is daarmee de facto niet veranderd, want het aantal weken is niet veranderd, noch de zwaarte en de verhouding tussen de verschillende beiaardvakken.

De relaties van het beiaardcurriculum met de beroepspraktijk

Elke stadsbeiaardier heeft een aanstelling die in wezen bestaat uit vier componenten. Het curriculum van de Nederlandse Beiaardschool Amersfoort volgt deze opzet.

Voor het diploma Bachelor of Music (BMus) is dit, voor wat betreft de beiaardvakken, weergegeven in het schema op de volgende pagina. De beiaardvakken hebben een studielast die overeenkomt met ongeveer 180 ECTS (ca. 75% van het totaal).

De beroepsgerichte vakken en het vak *Harmonie aan de Beiaard* worden projectgewijs gegeven, in groepen. De algemene vakken (muziektheorie, muziekgeschiedenis, management, etc.) zijn in dit schema niet opgenomen. Voor deze vakken is 61 ECTS uitgetrokken in vier jaar (dus ca. 25% van het totaal).

Harmonie aan de Beiaard (HadB), ontstaan als de beiaardversie van het algemene vak *Praktische harmonie*, bestaat sinds 1986 en is in al die jaren geëvolueerd tot het vak waarin alle vormen voorkomen van het vrij met de materie omgaan, van licht tot klassiek, van volksliedbewerking tot smartlap- of song-improvisatie, van het op het eerste zicht spelen van een partituur tot een blues of melodie met akkoordsymbolen. Een nieuwe naam voor het vak lijkt langzamerhand gewenst.

Europese vergelijkbaarheid van diploma's

Eén van de doelstellingen van de onderwijsvernieuwingen uit de jaren '80 was de profilering van het Nederlandse onderwijs op de Europese arbeidsmarkt. Daartoe diende alle onderwijs zodanig te zijn ingericht dat de Europese regelgeving erin te vinden zou moeten zijn, overigens met behoud van de eigen onderwijsinvullingen. Met andere woorden, de nationale wetgeving zorgt voor de eigenheid én voor de internationale vergelijkbaarheid.

Hogescholen die aan deze eisen voldoen zijn Europees 'gevalideerd': ze kunnen met behulp van Europese gelden studenten en onderwijs uitwisselen. Studietoelagen die elders zijn gevolgd kunnen meertellen voor de (wederzijds erkende) diploma's.

Scholen die niet aan deze eisen (willen) voldoen, keren terug naar de status van wat in Nederland

'muziekschool' wordt genoemd, naar het lager onderwijs dus. Zo heeft de Nederlandse Beiaardschool, omdat ze via de HKU is gevalideerd, het recht verworven om met enkele andere erkende Europese beiaardopleidingen samen te werken, namelijk die in Gdansk en Leuven. Ook deze twee opleidingen behoren tot een geheel dat aan de Europese normen voldoet.

Binnenkort zal ook de beiaardopleiding van Løgumkloster tot deze internationale samenwerkingsgroep toetreden.

Wat betreft Mechelen kunnen alleen die diploma's worden gewaardeerd die vóór 1995/96 zijn afgegeven.

Tenslotte

Iedereen mag in Nederland een bord op zijn deur spijkeren en zich beroepsopleiding noemen. We zijn immers een liberaal land, waarin ook Yomanda's een plaats moeten kunnen hebben.

HET VAK VAN BEIAARDIER	HET BEIAARDCURRICULUM
<p>1. Het geven van wekelijkse bespelingen.</p> <p>Onderscheiden kunnen worden:</p> <p>a. originele composities uit diverse stijlen; b. arrangementen uit diverse stijlen; c. diverse soorten improvisaties, liedbewerkingen, songs, Schlagers, enzovoort</p>	<p>Het hoofdvak is gericht op techniek en stijl.</p> <p>Minimaal nodig:</p> <p>a. het hoofdvak, individueel gegeven; b. de beroepsgerichte vakken Arrangeren en Programmering; c. het groepsgewijs gegeven vak Harmonie aan de Beiaard: het gehele palet van (à vue) arrangeren vanuit een (piano)score, via volksliedbewerking en melodie met akkoordsymbolen tot improvisatie.</p> <p>Samenhangende beoordeling in stagebespelingen.</p> <p>In 4 jaren: ca. 120 ECTS = 50 % van de totale studielast.</p>
<p>2. Het versteken van het automatische speelwerk</p>	<p>Het beroepsgerichte vak Versteken (traditioneel en per computer).</p> <p>Ca. 8 % van de totale studielast.</p>
<p>3. Het houden van technisch toezicht</p>	<p>Het beroepsgerichte vak Campanologie (theorie en praktijk)</p> <p>Ca. 8 % van de totale studielast.</p>
<p>4. Het organiseren van extra (zomer)concerten en bijzondere activiteiten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projectwerk, de beroepsgerichte vakken Programmering/ Literatuur, alle vakken van categorie I; • Keuzevakken. <p>Ca. 8 % van de totale studielast.</p>

Daarentegen heeft de Koninklijke Beiaardschool in Mechelen er in 1995 voor gekozen om deze weg niet te volgen. De gevolgen zijn: geen Europese validiteit en dus ook geen mogelijkheid tot erkende uitwisseling van studenten en onderwijs. De status van de school (DKO=Deeltijdkunstonderwijs, vergelijkbaar met de Nederlandse muziekschool) is dus een andere dan die van de Europees erkende opleidingen en de diploma's worden niet Europees erkend.

Omdat ook de financiële waardering der Mechelse diploma's hieronder te lijden had, kozen enkele in Mechelen gediplomeerde beiaardiers ervoor te Leuven verder te studeren. Via de aldaar behaalde graad kreeg men uiteindelijk wel het gezochte salaris op HBO-niveau.

Een Nederlandse gemeente die een vacature heeft voor de functie van beiaardier, zal meestal bij de NKV te rade gaan voor wat betreft de diploma-eisen. Op dit moment zijn die dus de HBO-diploma's Bachelor of Music (BMus) en de Voortgezette Kunstopleiding Muziek (VKM); uiteraard tellen ook de voorgangers mee (zie overzicht hierboven).

Wanneer evenwel zo'n opleiding een diploma wil uitgeven dat pretendeert een HBO-diploma te zijn, dan moet er wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan, bijvoorbeeld de aanwezigheid van een gedetailleerd leerplan, voorzien van studiepunten op Europese basis (een totaal van 240 ECTS voor de Bachelor fase). Een dergelijke opleiding dient daartoe de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) tot in detail te volgen. Kortom, het kost heel wat moeite en kwaliteit om tot het door de overheid gevraagde niveau te geraken.

De overheid toetst de inhoud en vorm van de HBO-opleidingen eens in de vijf jaar. Via de visitatie van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht heeft de Nederlandse Beiaardschool Amersfoort haar accreditatie reeds verkregen. Zij is daarbij de enige professionele beiaardopleiding in Nederland. De volgende toetsingsronde is in 2007.

*drs. Jacques Maassen
directeur van de Nederlandse Beiaardschool
te Amersfoort (Hogeschool voor de Kunsten Utrecht)*